

ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ РЕГЛАМЕНТАЦИИ ПРОВЕДЕНИЯ СУДЕБНО-МЕДИЦИНСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ

Эргард Н.М.

Резюме. В статье изложены правовые проблемы нового Уголовного процессуального кодекса Украины, который вступил в силу с 19.11.2012 года; противоречивости между статьями Закона Украины «О судебной экспертизе» и новых положений Уголовного процессуального кодекса; нару-

шение прав судебно-медицинского эксперта, согласно новых положений в Уголовном процессуальном кодексе Украины.

Ключевые слова: Уголовный процессуальный кодекс Украины, судебно-медицинская экспертиза, права судебно-медицинского эксперта.

IN DEM ARTIKEL WERDEN RECHTSPROBLEME DES NEUEN PROZESSUALEN STRAFGESETZBUCHES DER UKRAINE

Ergard N.

Summary. In this article are stated problems of law in new Criminal Procedure Code of Ukraine, that became operative on November 19, 2012; divergences between The Law of Ukraine “On forensic enquiry” and new regulations of Criminal Procedure Code; violation

of medical examiner’s rights according to the new regulations of Criminal Procedure Code of Ukraine.

Key words: Criminal Procedure Code of Ukraine, forensic enquiry, medical examiner’s rights.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ МВС УКРАЇНИ

Стеблюк В.В.

Кафедра криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

Резюме. У статті представлена авторська оцінка методичному рівню викладання судової медицини для майбутніх співробітників правоохоронних органів. Основні напрями вдосконалення підготовки майбутніх офіцерів міліції (поліції), на авторський погляд, повинні бути наступні: вивчення судово-медичної експертизи у зв'язку з кримінальним і кримінально-процесуальним законодавством, максимальне наближення теоретичної освіти до практичного вирішення прикладних задач, надання студентам сучасних візуальних навчальних матеріалів з реальної криміналістичної та судової практики.

Ключові слова: судова медицина, юридична освіта

ВСТУП. Реформування правоохоронної системи України неможливе без високоякісної підготовки кадрів на основі глибокого, всеохоплюючого вивчення правових дисциплін та імплементації отриманих знань в повсякденну діяльність працівників міліції [1].

В підготовці працівників правоохоронних органів важливе місце займає вивчення основних організаційно-правових та практично-прикладних аспектів судової медицини загалом та судово-медичної експертизи зокрема. Належний рівень підготовки по судовій медицині, в царині дисциплін, що вивчаються в процесі підготовки правоохоронців, надає можливість грамотно організувати розкриття злочинів проти життя та здоров'я людини, статевих злочинів, злочинів, пов'язаних з професійною діяльністю медичних працівників. Також оволодіння знаннями з судової медицини дозволяє виключити

помилки при проведенні слідчих дій, сприяє найкращому використанню досягнень медичної науки для цілей судочинства та надає можливість максимально вірно оцінювати експертний висновок.

Різноманітність, складність і відповідальність завдань, які стосуються медико-біологічних аспектів юридичних фактів, що постають перед слідством, потребує особливої чіткості методичних підходів і координації всіх ланок кримінального провадження. Саме тому судова медицина має тісний зв'язок з іншими дисциплінами, зокрема з криміналістикою, кримінальним правом та кримінальним процесом та іншими.

На сьогодні основною метою викладання навчальної дисципліни «Судова медицина» в навчальних закладах системи МВС України є формування знань про нормативно-правові основи судово-медичної експертизи на Україні, оволодінні курсантами загальними теоретичними знаннями і практичними навичками, необхідними для правильного і своєчасного призначення судово-медичної експертизи, вірного формулювання її цілей, забезпечення необхідними матеріалами, грамотного трактування її висновків.

Відповідно до цієї мети, основними завданнями, що стоять перед викладачами в процесі викладання «Судової медицини», є ознайомлення з організацією і методикою проведення судово-медичних експертиз потерпілих, обвинувачених та інших осіб, трупів, речових доказів і по матеріалам судових та слідчих справ; формування знань про обставини, при яких необхідно обов'язково призначати судово-медичну експертизу, а також про права і обов'язки судових медиків і працівників

судово-слідчих органів в організації і проведенні судово-медичної експертизи. Викладачі повинні навчити курсантів та слухачів правильно формулювати питання, які виносяться на вирішення перед судово-медичною експертизою; виробити вміння об'єктивно оцінювати висновки судово-медичної експертизи з наступним використанням отриманих даних в своїй практичній діяльності. Важливим завданням даного курсу є ознайомлення з досвідом роботи і досягненнями місцевих судово-медичних закладів.

Апріорі передбачається, що після засвоєння курсу «Судова медицина», при здійсненні своєї професійної діяльності, працівник міліції повинен володіти базовими знаннями з медико-біологічних аспектів судової медицини (основи судово-медичної танатології, судово-медичної травматології, токсикології, тощо), знати сучасні можливості судово-медичної експертизи та методи дослідження основних її об'єктів, бути добре ознайомленим з діючими положеннями чинного законодавства про судово-медичну експертизу та використовувати ці знання на практиці.

Що ж ми маємо в реаліях повсякденної діяльності молодих правоохоронців? Проведене вибіркоче опитування працівників першого року служби слідчих підрозділів, підрозділів кримінальної міліції районних управлінь м. Києва виявило, що 15% з них не розрізняють судово-медичну та судово-психіатричну експертизу; 13% не володіють знаннями про об'єкти судово-медичної експертизи; 38% не уявляють можливостей (питань, що підлягають вирішенню) експертизи речових доказів біологічного походження, 22% не можуть самостійно правильно сформулювати питання, які виносяться на судово-медичну експертизу. Таке становище не є нормальним та потребує детального аналізу причин та визначення напрямків виправлення ситуації.

На наш погляд, причин такого становища декілька:

1. Хибний підхід вибору семестру, в якому вивчається судова медицина. За логікою та методологією оволодіння правовими знаннями, вивчення навчальної дисципліни «Судова медицина» повинно відбуватися після вивчення таких навчальних дисциплін як «Кримінальне право (Загальна частина)», «Кримінальне право (Особлива частина)», «Кримінальний процес України», «Криміналістика», «Кримінологія», «Проблеми кримінально-правової кваліфікації». В той же час на сьогодні вивчення даної дисципліни курсантами другого курсу не дозволяє в повній мірі використовувати базові знання з правових дисциплін для визначення цілей та тлумачення тих чи інших юридичних фактів, пов'язаних з судово-медичною експертизою. Дана ситуація практично нівелює основні цілі вивчення курсу – можливість правової оцінки тих чи інших юридичних фактів медико-біологічного походження в контексті правоохоронної діяльності. Виходом з цієї ситуації повинно стати винесення медико-

юридичних дисциплін на 4 курс (останній рік навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр).

2. Відсутність достатнього візуального матеріалу для вивчення. Підручники та навчальні посібники з судової медицини, що використовуються в навчальному процесі, є спрощеною компіляцією навчальної літератури для студентів медичних університетів, що «розбавлена» коментарями криміналістичного характеру [2,3]. Але судова медицина не теоретична дисципліна, і можна скільки завгодно вправлятися у описі трупних плям, але якщо відсутні фотографії за даною тематикою, курсанту ніяк не пояснити як за локалізацією, кольором та іншими ознаками можна визначати безліч криміналістичних фактів. Для вирішення цієї проблеми необхідно викладачам навчальних закладів тісно співпрацювати з експертами місцевих бюро СМЕ для формування бази фотоматеріалів, які можуть використовуватись в навчальному процесі. Також необхідні навчальні фільми за різною тематикою судової медицини, зняті безпосередньо при проведенні огляду трупів на місці події, дослідженні в судово-медичному моргу, проведенні експертизи живих осіб та речових доказів. На наш погляд, настав час для підготовки і видання атласу з судової медицини для працівників правоохоронних органів.

3. Відсутність практичних занять та контрольних робіт з аналізу інформації, що має судово-медичне значення [4]. Як вже зазначалося, тематика навчального плану охоплює основні теоретичні питання судової медицини, не залишаючи часу для практичного відпрацювання засвоєних навичок. Практичні зайняття з виїздом до відділу експертизи трупів бюро СМЕ, на жаль, більше нагадують розважальні екскурсії, навчальна цінність їх низька і має загально-пізнавальний характер та ніяк практично не пов'язана з майбутньою професійною діяльністю.

Для вирішення цього питання необхідно ввести в практику викладання курсу судової медицини розбір конкретних кримінальних випадків, ситуацій, аналіз фототаблиць з місця пригоди за «показовими» випадками, коли курсант на підставі даних фототаблиць повинен сам описати виявлені факти медико-біологічного та судово-медичного характеру. Важливим є складання навчальних постанов про призначення судово-медичної експертизи з визначенням переліку питань до експерта. Також важливим моментом практичного навчання повинна стати робота з муляжами, імітаторами біологічних слідів (щодо оцінки, фіксації та збору матеріалу для експертизи).

Цікавим на наш погляд є досвід Національної академії внутрішніх справ щодо роботи на криміналістичних полігонах з імітацією вбивства, коли курсанти фіксують та описують манікен, що імітує труп потерпілого. Введення в навчальний процес контрольних робіт по складанню постанов про призначення СМЕ та оцінці висновків експер-

тів могло б максимально наблизити теоретичні знання до практичних навичок, необхідних працівникам міліції.

Література:

1. **Парпан У.** Реформування відомчої освіти МВС/ У. Парпан//Ефективність державного управління. Зб. наукових праць.- 2008- вип.16/17- С. 358-364
2. **Судова медицина:** Навч.-метод. посіб. для викладачів та студ./ Михайличенко Б.В., Концевич І.О., Бондар С.С. та ін. ; За ред. Б. Ми-

хайличенка; Нац. мед. ун-т ім.О.О. Богомольця. Каф. суд. медицини. -К.: МП Леся, 2001.-415 с.

3. **Франчук В.В.** Судова медицина: навч. посіб./ В.В. Франчук. -Т.: ТДМУ, 2011.-203 с.
4. **Денисенко О.В.** Використання сучасних тестових методик і педагогічних технологій у вивченні судової медицини /О.В.Денисенко// Буковинський медичний вісник.-2007.- т.11, N 4 -с. 146-148

ОРГАНИЗАЦИОННО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ ПРЕПОДАВАНИЯ СУДЕБОЙ МЕДИЦИНЫ В УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ МВД УКРАИНЫ

В.В. Стеблюк

Резюме. Представлена авторская оценка методического уровня преподавания судебной медицины для будущих сотрудников право-охранительных органов. Основные направления совершенствования подготовки будущих офицеров милиции (полиции), на наш взгляд, должны быть: изучение судебно-медицинской экспертизы в связи с уголовным и уголовно-процессуальным законодательством,

максимальное приближение теоретического образования к практическому решению прикладных задач, предоставление студентам современных визуальных учебных материалов из реальной криминалистической и судебной практики.

Ключевые слова: судебная медицина, юридическое образование.

QUESTIONS OF ORGANIZATION AND METHODS FOR TEACHING OF FORENSIC MEDICINE AT THE EDUCATIONAL INSTITUTES OF MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE

V. Stebliuk

Resume. Presents the evaluation of teaching forensic medicine for future law enforcement officers. The main directions of improving the education of future police officers must be following: the study of forensic science in relation to the criminal and criminal-procedural

law, the maximum convergence from the theoretical education to practical solution of applied tasks, providing students with modern visual teaching materials from a real forensic practice.

Key words: forensic medicine, legal education.